

Skaidrojums "Interesešu konflikta aktuālie jautājumi publiskajos iepirkumos"

Publicēts: 10.02.2020.

Skaidrojuma pielikums: aptaujas anketas paraugs interesešu konflikta izvērtēšanai

Aktualizēts: 24.09.2022.

Interesešu konflikta aktuālie jautājumi publiskajos iepirkumos

I Iepirkuma komisijas darbības pamatprincipi

Pasūtītāji praksē nereti pārāk šauri saprot Publisko iepirkumu likuma (turpmāk – Likums)[25.pantā](#) un Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma [30.pantā](#) minētos interesešu konflikta gadījumus.

Attiecīgi, vērtējot interesešu konflikta gadījumu saistībā ar kandidāta vai pretendenta interesešu pārstāvēšanu, jāņem vērā [Direktīvas 2014/24/ES](#)¹ 24.panta otrajā daļā vai [Direktīvas 2014/25/ES](#)² 42.panta otrajā daļā paredzētais, ka interesešu konflikta jēdziens ietver vismaz visas tās situācijas, kad līgumslēdzējas iestādes personāla locekļiem vai tāda iepirkumu pakalpojumu sniedzēja personāla locekļiem, kas rīkojas līgumslēdzējas iestādes vārdā, kuri ir iesaistīti iepirkuma procedūras rīkošanā vai var ietekmēt šīs procedūras iznākumu, ir tieša vai netieša finansiāla, ekonomiska vai cita veida personiska ieinteresētība, ko var uzskatīt par tādu, kas kompromitē viņu objektivitāti un neatkarību iepirkuma procedūras kontekstā. Līdz ar to interesešu konflikta definīcija ietver jebkāda interesešu konflikta iespējamību un šis jēdziens interpretējams maksimāli plaši, ņemot vērā visas iespējamās situācijas, kas jebkādā veidā kompromitē personas objektivitāti un neatkarību iepirkuma kontekstā³. (*precizēts 16.08.2021.; 24.09.2022.*)

Minētās normas ietver gan precīzi definētu saistību, kas norāda uz interesešu konfliktu, gan plašāk neatšifrētu pazīmi – pretendenta vai kandidāta interesešu pārstāvēšanu. Interesešu pārstāvība attiecīgās normas kontekstā nozīmē ne vien formālu juridisku interesešu pārstāvību, bet arī jebkādu ieinteresētību (piemēram, arī radniecības vai draudzības saites) vai ietekmi uz iepirkuma komisijas locekļiem, ekspertu, iepirkuma komisijas sekretāru⁴ vai dokumentu sagatavotāju, kas varētu traucēt objektīvu lēmuma pieņemšanu. (*precizēts 16.08.2021.*)

¹ [Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES \(2014. gada 26. februāris\) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK](#)

² [Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/25/ES \(2014. gada 26. februāris\) par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK](#)

³ *Publisko iepirkumu likuma redakcija, kas spēkā no 2023. gada 1. janvāra, iekļauj detalizētāku ieinteresētības skaidrojumu, proti, tieša vai netieša finansiāla, ekonomiska vai cita veida personiska ieinteresētība, kas var ietekmēt personas objektivitāti un neatkarību attiecībā uz konkrēto iepirkumu"*

⁴ *Publisko iepirkumu likuma redakcijā, kas spēkā no 2023. gada 1. janvāra*

Arī no Eiropas Komisijas sniegtajām norādēm izriet, ka Eiropas Savienības fondu projektu īstenošanā interesešu konfliktu pārvaldībai piešķirama pastiprināta uzmanība un jebkura darbība vai intereses, kas varētu traucēt finanšu dalībnieka vai citas personas funkciju neatkarīgu un objektīvu izpildi un tādējādi ietekmēt sabiedrības uzticēšanos Eiropas Savienības budžeta pareizai finanšu pārvaldībai, *ir situācija, kura var tikt uztverta kā interesešu konflikts*, turklāt nav jāpierāda interesešu konflikta faktiskā ietekme (arī saistībā ar uztveres jēdzienu interesešu konflikta definīcijā) uz konkrētu lēmumu pieņemšanas procesu, proti, nav nepieciešams pierādīt, ka interesešu konflikts ir apzināti izmantots uzvarējušā pretendenta labā (pierādījumi būtu svarīgi tikai nolūkā konstatēt

krāpniecisku pārkāpumu)⁶ Tādējādi vienmēr pēc būtības ir jāvērtē arī netiešie pierādījumi pretendenta interešu pārstāvībai, un ne tikai attiecībā uz iepirkuma komisijas dalībnieku, bet arī iepirkuma dokumentācijas sagatavotāju, iepirkuma komisijas sekretāru un ekspertu. (*precizēts 16.08.2021.; 24.09.2022.*)

⁵ Eiropas Komisijas paziņojums "[Norādījumi par izvairīšanos no interešu konfliktiem un to pārvaldību saskaņā ar Finanšu regulu 2021/C 121/01](#)", pieejams, 12.lpp.

⁶ Turpat, 29.lpp.

99) *Piemēram*, ja pirms iepirkuma komisijas izveidošanas pasūtītāja rīcībā ir informācija, ka konkrēta persona, iespējams, jebkādā veidā varētu ietekmēt vai kompromitēt iepirkuma norisi, vai šai personai varētu būt zināma jebkāda informācija, kas, iespējams, nenodrošinātu šīs personas objektivitāti vai vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu, pasūtītājam jāizvērtē, vai šāda persona jāiekļauj iepirkuma komisijas sastāvā. Proti, pasūtītājam jāizvērtē katra konkrētā situācija ar mērķi pēc iespējas maksimāli samazināt risku, ka iesniegtie piedāvājumi netiks pakļauti vienādiem nosacījumiem.

Jāņem vērā, ka interešu konflikta situācija ir jāskata plašāk, un tā var izrietēt gan no Likuma regulējuma (saistība, pārstāvība, iepriekšēja iesaistīšanās iepirkuma sagatavošanā), gan arī no cita normatīvā akta. Interešu konflikta situācijas izvērtējumu ieteicams dokumentēt.

Piemēri par saistību

Pasūtītāja iepirkuma komisijas priekšsēdētājs savu amatpersonas pienākumu pildīšanas laikā vienlaikus bijis arī iepirkumā piedāvājumu iesniegušā pretendenta apakšuzņēmēja darbinieks – projektu vadītājs. Minētajā situācijā var konstatēt tiešu saistību starp iepirkuma komisijas priekšsēdētāju un piedāvājumu iesniegušā pretendenta apakšuzņēmēju Likuma 25. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē.

Iepirkuma komisijas loceklis bija iesaistīts iepirkuma dokumentācijas sagatavošanā, piedalījās piedāvājumu izvērtēšanā un lēmumu pieņemšanā, un vienlaikus ir guvis ienākumus no pretendenta uz īslaicīga darba līguma pamata iepriekšējo 24 mēnešu laikā (dalība valsts pārbaudījumu un bakalaura darba novērtēšanas komisiju darbā). Attiecīgi, ja uz iepirkuma komisijas locekli ir attiecināms Likuma 25. panta pirmās daļas 1. punkts, ir konstatējams interešu konflikts neatkarīgi no veiktajiem darba pienākumiem pie pretendenta vai tā, cik lielu atbildību par darba pienākumu pildīšanu iepirkuma komisijas loceklis ir saņēmis.

(precizēts 24.09.2022.)

Piemēri par iespējamu pārstāvību

Iepirkuma komisijas priekšsēdētāja dēls ir vadošais darbinieks tā piegādātāja uzņēmumā, kuram piešķirtas līguma slēgšanas tiesības, bet dēls piedāvājumā netika norādīts kā piesaistāmais speciālists un nav piedalījies konkrētā līguma izpildē.

Iepirkuma komisijas loceklis nav pretendenta darbinieks, bet pretendents ar to slēdza uzņēmuma vai autoruzraudzības līgumu vai arī pastāv citas mantiskās saistības.

Iepirkuma komisijas pieaicinātais eksperts vienlaikus pildīja tehniskā direktora amata funkcijas uzņēmumā, kurš ar šī iepirkuma uzvarētāju noslēgtā iepirkuma līguma ietvaros ir sniedzis pakalpojumus vai nodrošinājis piegādes, kaut arī iesniegtajā piedāvājumā nav ticis uzrādīts kā apakšuzņēmējs.

Iepirkumā piedāvājumus iesniedza 3 pretendenti, līgums noslēgts ar SIA "A". Visi iepirkuma komisijas locekļi piedalījās vērtēšanā un ir parakstījuši apliecinājumus par neieinteresētību (t.sk. pēc piedāvājumu saņemšanas). Atbilstoši divus mēnešus pirms piedāvājumu vērtēšanas publiski (masu medijos) pieejamai informācijai – vienam no iepirkuma komisijas locekļiem ir kopīga māsaimniecība ar SIA "A" īpašnieci (starp personām nav noslēgta laulība, bet ir kopīgs bērns). Konstatējams interešu konflikts – pretendenta interešu pārstāvība.

(precizēts 24.09.2022.)

Netiešo norāžu jeb pierādījumu gadījumā, kaut arī nav jāpierāda interešu konflikta faktiskā ietekme, vērtē konkrētā gadījuma apstākļu kopumu, kas var radīt šaubas par iesaistīto personu rīcību. Tā kā tieši pasūtītāja (jebkuras personas, kas jebkāda veidā iesaistīta lēmuma pieņemšanā, vai var ietekmēt lēmumu) atbildība ir risku apzināšana un izvērtēšana un visu šaubu par iespējamās interešu konflikta situācijas esību kļiedēšana, vienmēr vērtējama arī pasūtītāja rīcība attiecībā uz šo risku izvērtēšanas un mazināšanas pasākumu īstenošanu. (precizēts 16.08.2021.)

Eiropas Savienības Tiesa 2015.gada 12.marta spriedumā lietā [C-538/13](#) ir norādījusi, ka līgumslēdzējam iestādēm pret visiem komersantiem ir jāizturas vienādi un nediskriminējoši un jārikojas pārredzami. No tā izriet, ka minētajām iestādēm publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas principu piemērošanā ir piešķirta aktīva loma. Līgumslēdzējai iestādei katrā ziņā ir jāpārbauda, vai nepastāv iespējami interešu konflikti, un ir jāveic pasākumi, lai nepieļautu un atklātu interešu konfliktus, kā arī novērstu to sekas.

 Piemēram, ja pasūtītāja rīcībā ir nonākušas ziņas par iespējamu interešu konflikta situāciju, tā pienākums ir pārbaudīt norādītos apstākļus un izvērtēt interešu konflikta esību.

Savukārt, lai preventīvi pārbaudītu, vai iepirkuma komisijas loceklis, sekretārs, iepirkuma dokumentācijas sagatavotājs vai eksperts neatrodas interešu konfliktā Likuma 25. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, proti, nav kandidāta, pretendenta vai apakšuzņēmēja pašreizējais vai bijušais darbinieks, ja šī saistība ar juridisko personu izbeigusies pēdējo 24 mēnešu laikā pasūtītājs pārliecinās par šo personu darba vietām, piemēram, iegūstot ziņas no publicētajām valsts amatpersonu deklarācijām vai savlaicīgi pieprasot, lai šīs personas uzrāda to darba vietas, iesniedzot pārskatu no Valsts ieņēmumu dienesta Elektroniskās deklarēšanas sistēmas "Darba vietas un nodarbinātības periodi" (ja nav pieejamas valsts amatpersonu deklarācijas). Arī informācija par personas radniekiem, lai pārbaudītu Likuma 25. panta pirmās daļas 2. vai 3. punktā minēto saistību, var tikt daļēji iegūta no valsts amatpersonu deklarācijām. Savukārt informācija par juridiskās personas amatpersonām, prokūristiem un dalībniekiem, lai pārliecinātos par Likuma 25. panta pirmās daļas 1. un 2. punktā minēto saistību, ir pieejama Uzņēmumu reģistra tīmekļvietnē (info.ur.gov.lv).

Vienlaikus pasūtītājs arī var pieprasīt, lai iepirkuma komisijas locekļi, sekretārs, iepirkuma dokumentācijas sagatavotājs un eksperts sniedz ziņas par savām iepriekšējām darba vietām, papildu amatiem un kapitāldaļām, kā arī informāciju par radniekiem un citus faktus, kas saistīti ar iepirkuma komisijas locekļu ekonomiskajām aktivitātēm, piemēram, dalība biedrībās. Minēto ieteicams noteikt pasūtītāja iekšējā kārtībā, piemēram, paredzot kādu noteiktu informācijas sniegšanas veidni (aptaujas anketas paraugu interešu konflikta izvērtēšanai skat. pielikumā). (*precizēts 24.09.2022.*)

Tāpat jāņem vērā, ka Likuma 25.pantā noteiktie interešu konflikta ierobežojumi ir attiecināmi ne tikai uz iepirkuma komisijas locekļiem un ekspertiem, bet arī uz iepirkuma dokumentācijas sagatavotājiem, kas ir pasūtītāja amatpersonas vai darbinieki (turpmāk – Darbinieki), bet nav iepirkuma komisijas locekļi.⁷

⁷ Šāds regulējums ietverts arī Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma [20.pantā](#)

Līdz ar to arī Likuma 25. panta trešajā daļā minētais pienākums parakstīt apliecinājumu par to, ka nav tādu apstākļu, kuru dēļ varētu uzskatīt, ka persona ir ieinteresēta konkrēta kandidāta vai pretendenta izvēlē vai darbībā vai ka tā ir saistīta ar tiem šā panta pirmās daļas izpratnē, ir attiecināms gan uz iepirkuma komisijas locekļiem un ekspertiem, gan arī uz Darbinieku, un *no 2023. gada 1. janvāra* – arī uz iepirkuma komisijas sekretāru. (*precizēts 24.09.2022.*)

Ņemot vērā, ka praksē iepirkuma komisijas darbā bieži tiek piesaistīts iepirkuma komisijas sekretārs, kurš nav iepirkuma komisijas loceklis, bet kura rīcībā ir visa ar iepirkuma norisi saistītā informācija un kurš līdz ar to varētu ietekmēt iepirkuma norisi, arī līdz 2023. gada 1. janvārim ieteicams minēto apliecinājumu parakstīt arī iepirkuma komisijas sekretāram.

Uz iepirkuma dokumentācijas sagatavošanā iesaistīto Darbinieku ir attiecināms Likuma 25. panta pirmajā un otrajā daļā noteiktais ierobežojums un trešajā daļā noteiktais pienākums parakstīt apliecinājumu, ja konkrētais darbinieks faktiski sagatavos prasības (vai daļu no tām), kas kandidātiem vai pretendentiem būs jāievēro, piemēram, konkursa nolikumā, tai skaitā tehniskajās specifikācijās un līguma projektā, kandidātu atlases nolikumā vai uzaicinājumā iesniegt piedāvājumu iekļautās prasības.

Ņem vērā!

! Par iepirkuma dokumentāciju Likuma 25.panta pirmās, otrās un trešās daļas izpratnē nav uzskatāmi iepirkuma komisijas sēžu protokoli un iepirkuma procedūras ziņojums.

Piemēri, kad Darbiniekam apliecinājums IR jāparaksta:

Darbinieks (IT speciālists) gatavo tehnisko specifikāciju datortehnikas iepirkumam;

Darbinieks (jurists) gatavo nolikumu, formulējot kvalifikācijas prasības vai vērtēšanas kritērijus, vai līguma noteikumus (termiņus, sankcijas, garantijas);

Darbinieks pēc būtības gatavo atbildes (skaidrojumus) uz piegādātāja uzdotajiem jautājumiem par dokumentācijā izvirzītajām prasībām.

Piemēri, kad Darbiniekam apliecinājums NAV jāparaksta:

Darbinieks apkopo informāciju par tā struktūrvienības vajadzībām, nosakot, kādas preces nepieciešamas un kādā apjomā, vai saskaņo jau sagatavotu iepirkuma dokumentāciju, izvērtējot tās atbilstību struktūrvienības vajadzībām, bet neizstrādā tehniskās specifikācijas (konkrētus parametrus);

Darbinieks (jurists) pārbauda sagatavoto iepirkuma dokumentāciju, vērtējot, vai tā nav pretrunā ar publisko iepirkumu

regulējošajiem vai citiem normatīvajiem aktiem;

Darbinieks tehniski noformē iepirkuma dokumentāciju, piemēram, apkopo citu ekspertu sagatavoto informāciju;

Darbinieks ir bijis iesaistīts standartnolikuma izstrādē, kas netiek gatavots konkrētam iepirkumam;

Darbinieks ir bijis iesaistīts tāda konkursa nolikuma izstrādē, kas bijis izmantots iepriekšējā iepirkumā un kuru iepirkuma komisija citā iepirkumā izmanto atkārtoti, ja Darbinieks šajā iepirkumā vairs netiek iesaistīts nolikuma prasību pārskatīšanā un pilnveidošanā (izņemot situāciju, ja pirmais iepirkums pārtraukts vai izbeigts un atkārtoti uzsākts, nepārskatot iepirkuma dokumentācijas prasības).

Likums nenosaka, kurā brīdī vai cik reizes apliecinājums būtu jāparaksta, tas faktiski izriet no apliecinājuma satura un no tā, kurā brīdī attiecīgā persona tiek iesaistīta iepirkuma veikšanā.

Ņemot vērā apliecinājuma mērķi – mazināt iespēju, ka iepirkuma komisijas loceklis, iepirkuma komisijas sekretārs, Darbinieki vai eksperts, kas iesaistīti iepirkuma dokumentācijas sagatavošanā, varētu nonākt interešu konflikta situācijā, kā arī to, ka iepirkuma komisijas loceklis, iepirkuma komisijas sekretārs vai Darbinieki uzsāk darbību attiecīgajā iepirkumā jau pirms pieteikumu vai piedāvājumu atvēršanas, piedaloties dokumentācijas izstrādāšanā un apstiprināšanā un atbilžu sagatavošanā uz ieinteresēto piegādātāju jautājumiem, parakstīt apliecinājumu nepieciešams brīdī, kad attiecīgā persona uzsāk darbību iepirkuma komisijas sastāvā vai tiek pieaicināta kā iepirkuma dokumentācijas sagatavotājs.

Apliecinājumam jāparedz, ka iepirkuma komisijas loceklis, Darbinieks, iepirkuma komisijas sekretārs vai eksperts nav ieinteresēts konkrēta tirgus dalībnieka izvēlē vai darbībā vai saistīts ar to Likuma 25.panta pirmās vai otrās daļas izpratnē kā arī, tiklīdz tas konstatēs ieinteresētību vai šādu saistību ar kādu tirgus dalībnieku, tas informēs iepirkuma komisiju par interešu konfliktu. Ja apliecinājumu paraksta iepirkuma komisijas loceklis vai iepirkuma komisijas sekretārs, tas papildus apliecina, ka atsauks dalību iepirkuma komisijā, iestājoties Likuma 25. panta pirmajā vai otrajā daļā paredzētajam interešu konfliktam.

Ja Darbinieks, iepirkuma komisijas sekretārs vai iepirkuma komisijas loceklis tiek piesaistīts iepirkuma dokumentācijas sagatavošanā vai iepirkumu komisijas darbā vēlāk, tas apliecinājumu paraksta attiecīgajā iepirkuma norises posmā, precizējot apliecinājuma saturu (piemēram, apliecinot, ka iepirkuma dokumentācijas izstrādāšanas laikā nav pārstāvētas konkrēta piegādātāja intereses, kā arī apliecinot to, ka iepirkuma komisijas loceklis, iepirkuma komisijas sekretārs vai Darbinieks faktiski nav saistīts ne ar vienu no konkrētajā iepirkumā pieteikumus iesniegušajiem kandidātiem vai piedāvājumus iesniegušajiem pretendentiem un/vai to apakšuzņēmējiem atbilstoši Likuma 25.panta pirmās un otrās daļas regulējumam (ja apliecinājums tiek parakstīts pēc pieteikumu vai piedāvājumu atvēršanas).

Attiecīgi iepirkuma komisijai ir jānodrošina, ka:

tā ir informēta par visām iepirkuma dokumentācijas sagatavošanā iesaistītajām personām, t.sk. arī Darbiniekiem;

pēc pieteikumu un/vai piedāvājumu atvēršanas visi Darbinieki tiek informēti attiecīgi par kandidātiem vai pretendentiem (un to piedāvājumus norādītajiem apakšuzņēmējiem), kas iesnieguši piedāvājumus.

Elektronisko iepirkumu sistēmā ir jāparaksta divi apliecinājumi, proti, viens apliecinājums, uzsākot darbu, otrs – pēc piedāvājumu atvēršanas. Pirmā apliecinājuma parakstīšana ļauj piekļūt iepirkuma komisijas darba videi, lai izsludinātu iepirkumu un veiktu grozījumus nolikumā, savukārt otra apliecinājuma parakstīšana ļauj atvērt piedāvājumus un piekļūt pretendentu piedāvājumiem, kā arī piedalīties vērtēšanas procesā. Ja iepirkuma komisijas loceklis Elektronisko iepirkumu sistēmas iepirkuma komisijas vidē tiek pievienots vēlāk, tas paraksta apliecinājumu, kas ir piekritīgs attiecīgajam iepirkuma procedūras posmam, kura laikā tas tiek pievienots.

Ņem vērā!

!! Jāņem vērā, ka Likuma 42.panta pirmās daļas 4.punktā⁸ ir noteikts izslēgšanas nosacījums – pasūtītājs izslēdz kandidātu vai pretendentu no dalības iepirkuma procedūrā, ja iepirkuma dokumentācijas sagatavotājs (pasūtītāja amatpersona vai darbinieks), iepirkuma komisijas loceklis vai eksperts ir saistīts ar kandidātu vai pretendentu šā likuma 25.panta pirmās un otrās daļas izpratnē vai ir ieinteresēts kāda kandidāta vai pretendenta izvēlē un pasūtītājam nav iespējams novērst šo situāciju ar mazāk kandidātu vai pretendentu ierobežojošiem pasākumiem.

⁸ Redakcijā, kas spēkā līdz 2022. gada 31. decembrim - 42. panta pirmās daļas 4. punkts, no 2023. gada 1. janvāra – 42. panta otrās daļas 11. punkts šādā redakcijā: "Iepirkuma procedūras dokumentu sagatavotājs (pasūtītāja amatpersona vai darbinieks), iepirkuma komisijas loceklis, eksperts vai iepirkuma komisijas sekretārs ir saistīts ar kandidātu vai pretendentu šā likuma 25. panta pirmās vai otrās daļas izpratnē vai ir ieinteresēts kāda kandidāta vai pretendenta izvēlē, un pasūtītājam nav iespējams novērst šo situāciju ar kandidātu vai pretendentu mazāk ierobežojošiem pasākumiem" Līdzīgs regulējums ietverts arī Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 48. pantā, redakcijā, kas spēkā līdz 2022. gada 31. decembrim – 48. panta pirmās daļas 4. punkts, no 2023. gada 1. janvāra - 48. panta otrās daļa 11. punkts

Atkarībā no tā, attiecībā uz kuru personu tiek konstatēts interešu konflikts, pasūtītāja rīcība interešu konflikta novēršanai var atšķirties.

Ja, piemēram, interešu konflikts konstatēts Darbiniekam, to faktiski nav iespējams novērst citādāk kā izslēdzot attiecīgo kandidātu vai pretendentu, ar kuru Likuma 25. panta pirmās vai otrās daļas saistība ir konstatēta, vai arī pārtraucot iepirkumu.

Ja interešu konflikta situācijā ir nokļuvis iepirkuma komisijas loceklis vai eksperts (ja vien iepirkuma komisijas loceklis vai eksperts nav vienlaikus arī gatavojis iepirkuma dokumentāciju), ir iespējama iepirkuma komisijas locekļa vai eksperta nomaiņa, ņemot vērā, ka pēc iespējas jāizvēlas kandidātus vai pretendētus mazāk ierobežojošs risinājums.

99) *Piemēram, pasūtītāja iepirkuma komisijas priekšsēdētājs ir viens no iepirkumā uzvarējušā pretendenta padomes locekļiem, ir bijis aktīvi iesaistīts iepirkuma norisē, tostarp dokumentācijas un tās grozījumu apstiprināšanā un skaidrojumu sniegšanā, pēc piedāvājumu atvēršanas atstatījis sevi no vērtēšanas. Komisijas priekšsēdētājs ir uzskatāms par ar pretendentu saistītu personu PIL 25. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē un tas vien, ka tas atstatījis sevi no vērtēšanas pēc piedāvājumu atvēršanas, nevar novērst interešu konflikta radītās šaubas par iepirkuma norises atbilstību taisnīgas un vienlīdzīgas attieksmes pret pretendentiem principam, un attiecīgais pretendents no dalības iepirkumā ir izslēdzams. (precizēts 24.09.2022.)*

II Piegādātāja iepriekšēja iesaistīšanās

Likuma 18.panta ceturtā daļa⁹ noteic, ka, ja kandidāts vai pretendents, vai juridiskā persona, kas ir saistīta ar kandidātu vai pretendentu, konsultēja pasūtītāju vai citādi iesaistījās iepirkuma sagatavošanā, pasūtītājs nodrošina, ka attiecīgā kandidāta vai pretendenta dalības dēļ iepirkumā netiek ierobežota konkurence, paziņojot citiem kandidātiem un pretendentiem būtisku informāciju, kura tika sniegta, kandidātam vai pretendentam iesaistoties iepirkuma sagatavošanā, vai kura izriet no šādas iesaistīšanās, un nosakot atbilstošu termiņu attiecīgi pieteikumu vai piedāvājumu iesniegšanai. Attiecīgi Likuma 42.panta pirmās daļas 5.punktā¹⁰ ir paredzēts pasūtītāja pienākums izslēgt kandidātu vai pretendentu no dalības iepirkuma procedūrā, ja kandidātam vai pretendentam ir konkurenci ierobežojošas priekšrocības iepirkuma procedūrā, ja tas vai ar to saistīta juridiskā persona iesaistījās iepirkuma procedūras sagatavošanā saskaņā ar šā likuma 18.panta ceturto daļu un šīs priekšrocības nevar novērst ar mazāk ierobežojošiem pasākumiem, un kandidāts vai pretendents nevar pierādīt, ka tā vai ar to saistītas juridiskās personas dalība iepirkuma procedūras sagatavošanā neierobežo konkurenci.

⁹ Līdzīgs regulējums ietverts arī Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 22. panta ceturtajā daļā

¹⁰No 2023. gada 1. janvāra šī norma iekļauta Publisko iepirkumu likuma 42. panta otrās daļas 5. punktā.Līdzīgs regulējums ietverts arī Sabiedrisko pakalpojumu

Piemērs par piegādātāja iepriekšēju iesaistīšanos

Iepirkuma līgumu par būvdarbiem slēdz uzņēmums, kurā lielākais kapitāldaļu turētājs ir tāds uzņēmums, kas projektējis attiecīgos būvdarbus un veiks to autorizraudzību. Jāņem vērā, ka PIL 18. panta ceturtais daļa ir attiecināma arī uz gadījumu, ja iepirkuma sagatavošanā ir piedalījusies cita juridiskā persona, kas ir saistīta ar būvniecības iepirkuma pretendentu. Vienlaikus no PIL 42. panta pirmās daļas 5. punkta neizriet tiešs aizliegums piegādātājam, kas izstrādāja būvprojektu un veiks attiecīgo būvdarbu autorizraudzību, vai citai juridiskai personai, kas saistīta ar šo piegādātāju, piedalīties būvdarbu iepirkumā, taču pasūtītājam jāņem vērā iepriekš minētais regulējums, savukārt pretendentam jāspēj pierādīt, ka tā dalība iepirkumā neierobežo konkurenci. (precizēts 24.09.2022.)

Birojs vērs uzmanību uz Likuma 18. panta ceturtajā daļā noteiktā regulējuma problemātiku, proti, Likumā ir noteikts, ka izslēgšanas nosacījumi (Likuma 42. panta pirmās daļas 5. punkts, no 2023. gada 1. janvāra – Likuma 42. panta otrās daļas 5. punkts) ir saistīti ar kandidāta vai pretendenta iepriekšēju iesaistīšanos, tomēr attiecībā uz normā iekļauto frāzi “vai citādi iesaistījās iepirkuma sagatavošanā” netiek precizēts, ka saistība var būt, piemēram, darbiniekam vai bijušajam darbiniekam. Arī Direktīvas 2014/24/ES 41. panta noteikumi par kandidātu un pretendentu iepriekšējo iesaistīšanos nenosaka citus gadījumus, kad pretendentam vai kandidātam ir priekšrocības iepirkuma procedūrā, savukārt Direktīvas 2014/24/ES 57. panta 4. punkta f) apakšpunkts noteic izslēgšanas noteikumu piemērošanu attiecībā uz iepriekšēju iesaistīšanos iepirkuma procedūrā.

Šajā gadījumā Eiropas Komisija (turpmāk – Komisija) ir sniegusi skaidrojumu, kā būtu jāinterpretē Direktīvas 2014/24/ES 41. panta un 57. panta 4. punkta f) apakšpunktā noteiktais regulējums.

Komisija ir norādījusi, ka Direktīvas 2014/24/ES 41. panta noteikumi ir saprotami plaši, proti, 41. pants attiecas uz jebkuru situāciju, kad tirgus dalībnieks¹¹ ir iepriekšēji iesaistījies:

šāds tirgus dalībnieks (kandidāts vai pretendents) ir fiziska persona vai juridiska persona (tādējādi ieskaitot šādas juridiskas personas darbiniekus);

tas ir bijis iesaistīts vienā vai otrā veidā, t.i., neatkarīgi no tā, vai saistībā ar Direktīvas 2014/24/ES 40. pantu, vai ir bijis citādā ziņā iesaistīts iepirkuma sagatavošanā;

šāda iesaistīšanās bijusi tieša (pats tirgus dalībnieks) vai netieša, t.i., izmantojot saistītu tirgus dalībnieku (neatkarīgi no tā juridiskās formas un ietverot šāda tirgus dalībnieka darbiniekus), kas vēlāk iesniegs piedāvājumu.

¹¹ Kandidāts vai pretendents, vai juridiskā persona Likuma 18. panta ceturtais daļas izpratnē

Eiropas Komisija ir norādījusi, ka šādās situācijās Direktīvas 2014/24/ES 41. pants paredz līdzsvaru starp, no vienas puses, vienlīdzīgas attieksmes principu (nodrošinot, ka daži tirgus dalībnieki nav negodīgi) un no otras puses, proporcionalitātes principu, nodrošinot, ka izslēgšanas noteikumu piemērošanai, kā noteikts Direktīvas 2014/24/ES 57. panta 4. punkta f) apakšpunktā, ir jābūt pēdējam līdzeklim, kas jāpiemēro, un tikai tad, ja tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu. Tomēr jebkurā gadījumā pirms izslēgšanas noteikumu piemērošanas kandidātam vai pretendentam ir dota iespēja pierādīt, ka tā iepriekšējai iesaistei nav konkurenci ierobežojošas priekšrocības.

Tāpēc pirms izslēgšanas noteikumu piemērošanas, pamatojoties uz Direktīvas 2014/24/ES 57. panta 4. punkta f) apakšpunktu (attiecīgi Likuma 42. panta pirmās daļas 5. punktu, no 2023. gada 1. janvāra – Likuma 42. panta otrās daļas 5. punktu), pasūtītājam vispirms ir jāizvērtē, vai ir bijusi iepriekšēja iesaistīšanās iepirkuma sagatavošanā, kas faktiski dod attiecīgajam kandidātam vai pretendentam konkurenci ierobežojošas priekšrocības. Šāda iepriekšēja iesaistīšanās var būt tieša (tirgus dalībnieks vai tā darbinieki) vai netieša, t.i., ar saistīta tirgus dalībnieka starpniecību, neatkarīgi no tā juridiskās formas un ietverot šādu tirgus

dalībnieka darbiniekus vai ar citu fizisku personu starpniecību, vai pat pasūtītāja darbiniekus, kuri bija iesaistīti iepirkuma sagatavošanā un kurus vēlāk nodarbina kandidāts vai pretendents. Šajā sakarā Direktīvas 2014/24/ES 41. panta formulējuma ierobežojoša interpretācija lielā mērā atņemtu tā mērķi.

Piemērs par iespējamu saistību, pārstāvību vai piegādātāja iepriekšēju iesaistīšanos

Pretendenta valdes loceklis darba tiesiskās attiecības ar pasūtītāju pārtraucis pirms sešiem mēnešiem. Pirmšķietami nav konstatējama pasūtītāja iepirkuma komisijas saistība ar minēto pretendentu PIL 25. panta pirmās daļas izpratnē, kā arī nav konstatējama PIL 18. panta ceturtajā daļā minētā situācija par iespējamu konkurences ierobežošanu iepirkumā pretendenta iesaistes iepirkuma sagatavošanā dēļ. Vienlaikus ir vērtējama PIL 25. panta pirmās daļas 1. teikumā minētā pretendenta interešu pārstāvība – piemēram, vai attiecīgie iepirkuma komisijas locekļi iepriekš nebija nodarbināti vienā struktūrvienībā un ciešā sadarbībā ar konkrēto pretendenta pārstāvi un tiem varētu būt izveidojušās draudzības saites, tādā gadījumā apsverot konkrēto iepirkuma komisijas locekļu nomaiņu. Pretendenta izslēgšana būtu pamatota vienīgi tādā gadījumā, ja, konstatējot interešu konflikta pastāvēšanu, ar citiem līdzekļiem, piemēram, komisijas sastāva izmaiņām, tas nebūtu novēršams (piemēram, ja konkrētie iepirkuma komisijas locekļi bija iesaistīti iepirkuma dokumentācijas izstrādē). Savukārt, ja ieinteresētība netiek konstatēta, piedāvājuma noraidīšanai nav pamata. (papildināts 24.09.2022.)

Ierobežojums dalībai iepirkumā var izrietēt arī no citiem normatīvajiem aktiem. Piemēram, Būvniecības likuma 19.² panta sestā daļa noteic: "Būvuzraudzības veicējs saskaņā ar vispārīgajiem būvnoteikumiem un noslēgto līgumu nodrošina būvniecības ierosinātāja likumīgo interešu pārstāvību būvdarbu procesā, tai skaitā visa būvdarbu procesa uzraudzību kopumā un ikviena būvuzraudzības plānā noteiktā posma kontroli. Būvuzraudzības veicējs ir atbildīgs par apakšuzņēmēja veikto būvdarbu procesa uzraudzību un būvdarbu kontroli. Būvuzraudzības veicējs nav tiesīgs veikt būvuzraudzību, ja viņš un būvdarbu veicējs ir uzskatāmi par saistītām personām likuma "Par nodokļiem un nodevām" izpratnē, izņemot gadījumu, kad būvniecības ierosinātājs ir vienlaikus arī būvdarbu veicējs vai būvuzraudzības veicējs." Savukārt uz Būvniecības likuma deleģējuma pamata pieņemto Ministru kabineta 2014. gada 19. augusta noteikumu Nr. 500 "Vispārīgie būvnoteikumi" 118. punkts noteic: "Būvuzraudzību šo noteikumu 120. punktā noteiktajos gadījumos ir tiesīgs veikt tikai no būvdarbu veicēja un būvprojekta izstrādātāja neatkarīgs būvkomersants vai būvspeciālists (būvzraugs). Par būvzraugu nevar būt persona, kurai ir darba attiecības ar būvkomersantu, kas veic piegādes uzraugāmajam objektam." (papildināts 24.09.2022.)

 Piemērs. Piegādātājs, kurš ir projektējis ēku, vēlas iesniegt piedāvājumu iepirkumā par šīs ēkas būvdarbu būvuzraudzību. Būvprojekta izstrādē iesaistīts uzņēmums nedrīkst piedalīties tā būvuzraudzībā, jo Ministru kabineta noteikumu Nr.500 118. punkts paredz arī to, ka būvuzraudzību drīkst veikt no būvprojekta izstrādātāja neatkarīgs būvspeciālists (būvzraugs). (papildināts 24.09.2022.)

 [Skaidrojuma pielikums: aptaujas anketas paraugs interešu konflikta izvērtēšanai](#)

Uz sadaļu Vadlīnijas, skaidrojumi un metodikas

[Skatīt vairāk](#)

<https://www.iub.gov.lv/lv/skaidrojums-interesu-konflikta-aktualie-jautajumi-publiskajos-iepirkumos>